

Gränshult Förlanda

Gränshult i Förlanda socken

Farfars far Anders Petter Johansson, född i Roppe, Förlanda 1848, hade arrenderat och senare köpt en av gårdarna i Gränshult av ägaren till Gåsevadsholm i Fjärås. Historien berättar att han fick gården tämligen billigt (för mindre än 3000 kronor) för vägen från Lygnern upp mot Gränshult var mycket dålig. Att det fanns en något bättre väg ned mot kyrkbyn visste förhandlarnafrån godset inget om.

Hela Förlanda församling var vid den tiden ganska isolerat p.g.a. mycket dåliga vägförbindelser med moderförsamlingen Fjärås. Detta bidrog till den långsamma utvecklingen av skolväsendet i socknen. I Förlanda var det på 1800-talet före folkskolans införande säkerligen mycket få barn, som fick annan undervisning än vad föräldrarna kunde ge dem. Fjärås fick efter många stämmors hållande en fast skola år 1841 ett år före utfärdandet av 1842 års skolstadga. För Förlanda fick den nya skolan knappast någon större betydelse. Avståndet och de dåliga vägarna bidrog till detta.

Dock måste genom skolstadgan en ordnad undervisning komma igång även i Förlanda, som då hade en folkmängd av 870 personer. Man fick lösa problemet med "kringgående" lärares undervisning. År 1850 fick Förlanda sin första examinerade lärare, Johannes Gunnarsson och ett skolhus vid kyrkan 1865. Därefter inrättades en småskola 1868 och församlingen indelades i tre rotar 1880 för småskoleundervisning,

Skolan i Gränshult

Gränshult med två gårdar, granngården kallade man "Derras" <deras gård>, var vid sekelskiftet en liten isolerad by med ett tiotal barn. För att tillgodose undervisningen uppläts skolsal i Gränshults mangårdsbyggnad. Lärarna kom gående dit när det var tid för undervisning. En separat skolsal byggdes 1898 i ett annex till mangårdsbyggnaden. I denna skolsal gick min far och hans bröder. Den 23 juli 1916 beslöt skolrådet att anställa lärarinnan Anna Cecilia Andersson från Olleträ att vara lärarinna vid den nyinrättade småskolan i Gränshult. Skolan lades ned redan efter två år då ett nytt skolhus byggdes i Olleträ. Min farbror Helmer blev en av de sista eleverna i Gränshults småskola. Farbror Hugo fick gå i Helleviks småskola, en halvmils väg söder om Gränshult. Lärarinnan Ida Karlsson tjänstgjorde åren 1900 – 1939.

Släkten i Gränshult

Anders Petter Johansson f.18480908 Roppe, Förlanda d.19310319 Gränshult Förlanda ----- g Anna Kristina Johansson f. Olsson18461202-18920126	Olof Bengtsson f.18380128 Torrås Mellom, Sätla d.19021002 ----- g Kristina Johansdotter f. 18421105-?
--	--

Johan Aron Johansson f. 18780319 Gränshult, Förlanda d.19520321 Gränshult. Förlanda	----- gifta	Emma Karolina Johansson f. Bengtsson 18811118,Sandryd, Tostared d. 19680114 Gränshult, Förlanda
---	----------------	---

Gustav Reinhold

f.19050307-
d. 19870313

Bror

f.19061031
d.19440716

Helmer

f. 19090708-
d. 19770213

Hugo

f. 19121223

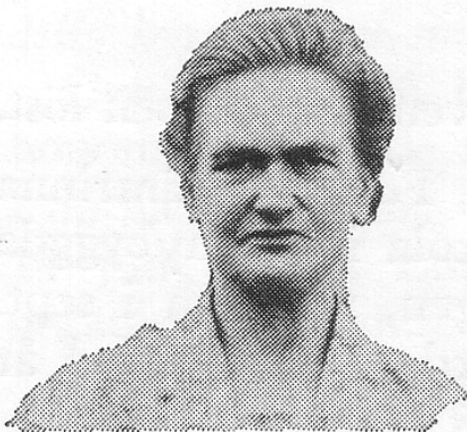
Astrid

f. 19191130 -

Kyrkskolan i Förlanda

När "kriget kom till Majorna" i april 1940 gick jag i tredje klass i Kungsladugårdsskolan. Jag evakuerades till Gränshult. Sixten hamnade på Lilla Ryr i Tjuvkil där vi varit sommarbarn.

Jag skulle fortsätta skolgången i Förlanda kyrkskola. Det var samma skola som min far och farbröder gått i som barn – och för samme lärare, Anders Rygren (tjänstgjorde 1916 – 1943)!

Ida Karlsson

Anders Rygren

I kyrkskolan var det för eleverna annandagsundervisning och tre klasser undervisades samtidigt (C-skola). Som tredjeklassare gick jag tillsammans med fjärde och femteklassare och kände mig tämligen bortkommen i sammanhanget. Vi gick i skolan tisdag, torsdag och

lördag kl. 9 – 15. B-skola, d.v.s. undervisning varje dag, infördes höstterminen 1944 samtidigt lades Olleträ skola ned och klasserna 5 och 6 undervisades i kyrkskolan och klasserna 3 och 4 i Helleviks skola, som tidigare varit småskola.

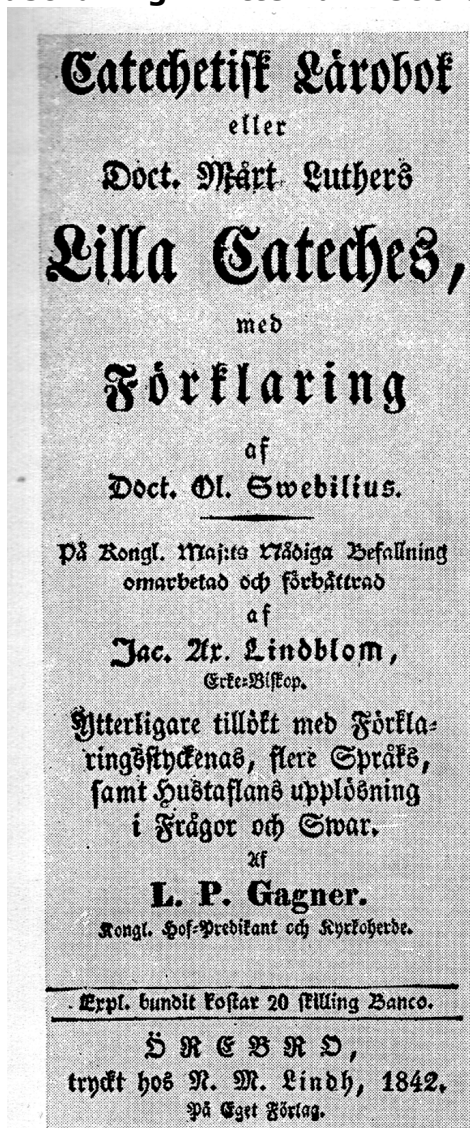

Min bortkommenhet blev inte bättre av att läroplanen var gammalmodig sett ur stadsbarnets synvinkel. Luthers lilla katekes rabblades och traggades mest varje dag och jag som aldrig ens sett en katekes. Vad som fastställts i stämmobeslut 1922 gällde fortfarande 1940. ...

Om kristendomsundervisningen: *"Det måste anses ofrånkomligt och därför alltfört yrkas, att tillsträcklig tid anvisas åt detta skolans viktigaste ämne (kristendoms-kunskap).... att den i läroplanen föreskrifna undervisningen i kristen tro och lifsåskådning införes, då verklig kunskap därförutan icke kan meddelas, att såsom lärobok måtte få användas Luthers lilla katekes, hvilken utgör det yppersta folkliga uttrycket för vår evangeliska-lutherska tro, och hvilken såsom sådan äger århundradets helgd och har ingått i vårt folks religiösa medvetande, samt att församlingarna bibehållas den rätt, som enligt gällande folkskolestadga tillkommer dem."*

Genom en förödande brand lades Förlanda kyrkskola i aska år 1963. Arkivmaterial, som kunde ha belyst skolförhållandena i Förlanda under 1800-talet, gick då helt tillspillo.

Läsordning i mitten av 1800-talet

79. Hvad befalles i det sjunde budet?

Att vara arbetsamme, bewisa redlighet och rättrådighet emot hwar man, icke mot någon göra hvad orätt är, eller honom afhända hvad honom tillhör; utan fast mer därtill förhjelpa, att vår nästas gods och nåring må warda förökad och bestärnad.

Ordspr. 2: 7. Herren låter dem redligom wäl gå.

1 Petr. 4: 10. Wærew tjenstaktige inbördes, hwar och en med den gånwa, som han hafwer fått.

3 Mos. 25: 36. 1 Joh. 3: 17.

80. Hvad nytta medförer arbetsamhet?

Arbetsamhet befordrar hålsa och wälstånd, hindrar många tillfällen till synd, hjälper oss att emotstå onda begårelser; bidrager till tröst och sinnesstyrka under motgången.

Syr. 33: 29. Fåfång gå läwer mycket ondt.

Läsordningen från 1860-talet här ovan visar, vilken dominerande ställning **kristendomsundervisningen** hade. Denna var uppdelad i katekes, katekesförklaring, biblisk historia och innanläsning i nya testamentet (tisdag och torsdag), tillsammans 7 timmar på veckans 5 arbetsdagar.

Avbildade läsordning med skoldagens början kl. 8 tillämpades som synes 15 febr.—1 nov. På andra sidan av den brädlapp, varpå schemat är klistrat, finns ett schema med 9-tid, som följdes under den mörka årstiden.

T. v. titelsidan av den Lindblomska katekesen och i. h. två »stycken» ur samma bok.

En kyrkskola på 1940-talet

Skolvägen

Skolvägen var ganska lång men oftast hade man sällskap med derras´ John en pojke ett år äldre. Honom träffade jag år 2000 på Faster Astrids begravning. Vi mindes men fick inte möjlighet att pratats vid om dessa gamla tider.

Skolsalen

Kyrkskolan hade elbelysning men värmdes upp med en vedkamin i skolsalen. Först 1941 installerades enl. handlingar elektrisk belysning i samtliga skolhus. Och fr.o.m. 1942 fick skolbarnen i Förlanda tandvård. Hur det såg ut i skolsalen kan man se på många hembygdsgårdars "museiskolor". En sådan har vi i Myckleby på Orust.

Så här kunde en gammal skolsal se ut:

Rasterna

Då var rasterna trevligare. Vi hade med oss förtäring hemifrån. Det var mjölk i en gammaldags vichyvattensflaska med "spännkork". Några smörgås som tilltugg. Man kunde man springa till den närbelägna lanthandeln och köpa gott och läsk – precis som man alltid gjort och gör fortfarande. Vad jag minns var det inte någon som saknade matsäck hemifrån men få som hade pengar till godis.